

пандемиясының экономикалық әсеріне байланысты 2019 жылмен салыстырғанда 49%-ға азайды. Ең үлкен құлдырау тікелей шетелдік инвестициялар ағыны 75% - ға қысқарған дамыған елдерде байқалды. Өз кезегінде, дамушы елдерде ағындар небәрі 12% - ға азайды. Жалпы 2020 жылы жаһандық ТШИ ағынының қысқаруы 30% -40% шегінде болжануда.

Дағдарыстың жағымсыз салдары Қазақстанды да айналып өтпеді. Объективті себептерге байланысты Қазақстан Республикасына тікелей шетелдік инвестициялардың жалпы ағыны 2020 жыл ішінде 32,2%-ға азайып, 12,6 млрд долларды құрады. Төмендеу негізінен шетелдік инвестициялар ағынының негізгі бөлігін құрайтын экономиканың тау-кен өндіру секторына ТШИ ағынының қысқаруымен байланысты. Бұл салада ТШИ ағыны 42,1%-ға немесе 4,5 млрд долларға қысқарды.

Бұл ретте, жаһандық дағдарысқа қарамастан, Қазақстан сыртқы инвестициялар үшін тартымды ел болып қала береді және өңірдегі шетелдік инвестициялар ағынының көрсеткіші бойынша сөзсіз көшбасшы болып табылады. Тәуелсіздік жылдары ҚР-ға ТШИ ағыны шамамен 350 млрд АҚШ долларын құрады. АҚШ. Соңғы бес жылда Қазақстан жыл сайын орта есеппен 21,3 млрд. АҚШ долл. тікелей шетелдік инвестициялар.

Зерттеу көрсеткендей, шетелдік валюта бағамының ауытқуы, девальвация, сыбайлас жемқорлық, қаржылық және басқару есептілігінің салыстырмалы түрде төмен сапасы, жергілікті банктік қаржыландыру және инфрақұрылым инвесторлардың кірістілікке қол жеткізуінің негізгі проблемалары болып қала береді. Соған қарамастан, тиісті мемлекеттік саясат кезінде шетелдік инвестициялар Қазақстанның инвестициялық әлеуетін арттыруға ықпал ете алады деп пайымдауға барлық негіз бар. Ел шетелдік инвесторларды өзінің стратегиялық тиімді орналасуымен, ресурстардың қол жетімділігімен және салыстырмалы түрде арзан жұмыс күшімен ғана емес, негізінен инвестициялық саясатты мемлекеттік реттеумен, тұрақты дамуға қол жеткізу және ұлттық экономиканы декарбонизациялау контекстінде жаһанданудың жаңа моделін құру үшін нақты қадамдарды жүзеге асырумен тарта алады.

Қорытындылай келе, басым салаларда перспективалы жобаларды жедел ілгерілету үшін бейінді инвесторлар үшін нақты ұсыныстар әзірлеу, басым жобалар бойынша олардың инфрақұрылым құрылысына арналған шығыстарын өтей отырып, инвесторлардың индустриялық-инновациялық инфрақұрылым объектілерін құруға мүдделілігін ынталандыру қажет; 2027 жылға қарай шетелдік инвесторлардың қатысуымен басым секторларда қаржыландыру көлемі 5 млн. теңге болатын 124 жоба мәлімделетін болады деп болжануда.

Әлемдік экономиканың құлдырауы жағдайында Қазақстанға инвестициялық процесті реттеу шараларын қабылдауда өз ұстанымы қажет. Бірлескен жұмысты үйлестіру, сыртқы әріптестермен өзара тиімді ынтымақтастықты құру, ірі халықаралық қаржы ұйымдары тарапынан институционалдық капиталды тарту арналарын іздеуді жандандыру, мысалы, трансшекаралық көлік инфрақұрылымына қатысты осындай басым салаларда өзара іс-қимылдың жаңа форматтарын табу алда тұр. Мемлекеттік саясат салааралық тізбектер бойынша шетелдік және жергілікті кәсіпорындардың өзара іс-қимылы үшін жағдайлар жасауға бағытталуы тиіс.

Әдебиеттер:

- 1 Обзор иностранных инвестиций в экономику Казахстана.-<http://ranking.kz/ru/>
- 2 Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің материалдары. - <http://www.stat.gov.kz>
- 2 Анализ существующих международных транспортных коридоров, проходящих через территории государств-членов. Аналитический доклад, Департамент транспорта и инфраструктуры, Евразийская экономическая комиссия, Москва, 2019, 23 с

Бисенов А.А., 1 курс магистратура (Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті)
Ғылыми жетекшісі-э.ғ.д., профессор Байжолова Р.А.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ САЛАСЫНЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ

Соңғы жылдары Қазақстан Республикасында денсаулық сақтау саласында, оның ішінде экономикалық аспектіде айтарлықтай өзгертулер болды. Негізгі бағыттардың бірі медициналық инфрақұрылымды дамыту және медициналық қызметтердің сапасын жақсарту болып табылады,

бұл жалпы ел экономикасына оң әсерін тигізеді. Соңғы жылдары елімізде денсаулық сақтау саласы айтарлықтай өзгерістерге ұшырады. Медициналық көмектің сапасын жақсарту мақсатында медициналық мекемелерге күрделі өзгерістер ең жаңғыртулар жүргізілді, сондай-ақ жаңа медициналық жабдықтар сатып алынды. Осы шаралардың нәтижесінде медициналық көмектің сапасын едәуір жақсартуға және халыққа медициналық қызметтердің қолжетімділігін арттыруға қол жеткізілді. Алайда, елімізде денсаулық сақтау экономикасына байланысты проблемалар әлі де бар. Осы оң өзгерістерге қарамастан, Қазақстанда денсаулық сақтау секторы алдында тұрған кейбір проблемалар әлі де бар. Негізгі проблемалардың бірі-кейбір шалғай және ауылдық жерлерде медицина қызметкерлерінің жетіспеушілігі. Бұл сапалы медициналық қызметтерге қол жетімділіктің теңсіздігіне әкелді, өйткені бұл аудандардағы адамдар медициналық көмек алу үшін жиі ұзақ қашықтықты жүріп өтуі керек. Сонымен қатар, денсаулық сақтау саласы әлі де жаңғырту үстінде және елдің әртүрлі аймақтарында медициналық қызметтердің сапасында кейбір айырмашылықтар бар. Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау жүйесі бірқатар проблемаларға тап болады, оның ішінде:

1. Медициналық қызметтерге қолжетімділіктің болмауы: Қазақстанда көптеген адамдар, әсіресе ауылдық жерлерде тұратындар медициналық қызметтерге қолжетімділігі шектеулі. Бұл медицина қызметкерлерінің жетіспеушілігінен және инфрақұрылымның жеткіліксіздігінен болуы.

2. Қаржыландырудың жеткіліксіздігі: Бұл медициналық жабдықтарға, дәрілерге технологияларға және персоналға инвестициялардың жетіспеушілігіне әкелді. Бұл сапасыз медициналық көмекке және негізгі медициналық қызметтердің жетіспеушілігіне әкелді.

3. Профилактикаға жеткіліксіз назар аудару: Қазақстандағы денсаулық сақтау жүйесі бірінші кезекте аурулардың алдын алуға емес, оларды емдеуге бағытталған. Бұл қант диабеті және жүрек ауруы сияқты созылмалы аурулардың жоғары ауыртпалығына әкелді және медициналық көмектің қымбаттауына ықпал етті.

4. Медицина қызметкерлерінің тапшылығы: Қазақстанда, әсіресе ауылдық жерлерде медицина қызметкерлерінің тапшылығы сезіледі. Бұл қабылдауды ұзақ күтуге және мамандандырылған медициналық көмекке қол жетімділіктің шектеулі болуына әкелді.

Жоғарда айтылған проблемаларды шешу жолдары мыналарды қамтиды:

1. Медициналық қызметтерге қол жетімділікті жақсарту: бұған ауылдық жерлерде медицина қызметкерлерінің санын көбейту, көлік және коммуникация инфрақұрылымын жақсарту және медициналық қызметкерлерге қызмет көрсету деңгейі аудандарда жұмыс істеуге ынталандыру арқылы қол жеткізуге болады.

2. Денсаулық сақтауды қаржыландыруды ұлғайту: Үкімет медициналық көмектің сапасын жақсарту, күту уақытын қысқарту және медициналық технологиялар мен жабдықтарға инвестиция салу үшін денсаулық сақтауды қаржыландыруды арттыра алады.

3. Профилактикалық көмекке жәрдемдесу: Денсаулық сақтау жүйесі профилактикалық көмекке, соның ішінде денсаулық сақтау саласындағы білім мен ауруларды скринингтік бағдарламаларға көбірек көңіл бөлуі керек.

4. Медицина қызметкерлерін оқыту: Үкімет медицина қызметкерлерін оқыту бағдарламаларына инвестиция салып, оларды елде ұстауға ынталандыруды ұсына алады.

Пайдаланған әдебиеттер

1. Электрондық ресурсы <https://primeminister.kz/ru/news/reviews/obzor-kazahstanskoy-sistemy-zdravoohraneniya-itogi-2021-goda-1933931>

2. Электрондық ресурсы <https://www.gov.kz/memleket/entities/dsm?lang=ru>

Богданова А.А., Патлахова А.А., 2 курс (КарУ им. академика Е.А. Букетова)

Научный руководитель – м.э.н., ст. преподаватель Мусина С.Т.

СОСТОЯНИЕ ТОРГОВОГО БАЛАНСА КАЗАХСТАНА НА СОВРЕМЕННО ЭТАПЕ

Каждая страна на международном рынке, занимая место поставщика товаров и услуг, хочет продемонстрировать свои возможности и показать себя миру надёжным поставщиком и партнёром, отношения с которым пойдут на пользу другим странам. То есть предлагают себя, как надёжного и качественного экспортера. Экспорт помогает привлекать иностранный капитал, является стимулом для производства товаров и услуг, укрепляет национальную валюту страны,